

Take away ή παίρνω μαζί μου;

Στις αρχές Δεκεμβρίου του 2020 μία ανάρτηση σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης του καθηγητή Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών, κ. Γ. Μπαμπινιώτη, δημιούργησε αντανάκλαστικά ευαισθησίας για την ελληνική γλώσσα.

Τα ΜΜΕ αναπαρήγαγαν την ανάρτηση και ορθώς έδωσαν δημοσιότητα στο θέμα, ώστε να προβληματιστεί ο μέσος πολίτης και να αντιληφθεί τη λανθασμένη τακτική που ακολουθεί στη χρήση της γλώσσας του. Πιστεύω όμως ότι πρώτα πρέπει να ξεκινήσει η προσπάθεια από τους ίδιους τους ανθρώπους, οι οποίοι διαχειρίζονται τα ΜΜΕ. Δεν μπορείς να αναπαράγεις μία ανάρτηση σχετικά με την ορθή χρήση της γλώσσας και στα διαφημιστικά πρόσθετα (για να μην πω banners) δεξιά και αριστερά, πάνω και κάτω και αιφνιδιαστικά πεταγόμενα μπροστά στο κείμενο που διαβάζεις να βλέπεις διαφημίσεις επιχειρήσεων και ένα σωρό άχρηστων προϊόντων, τα οποία σχεδόν όλα στο ελληνικό κείμενο έχουν διάσπαρτες ξένες λέξεις.

Τα μεγάλα τηλεοπτικά κανάλια, οι ευρείας κυκλοφορίας εφημερίδες με τα εξαρτώμενα από αυτούς παρακλάδια στο διαδίκτυο έχουν μεγάλη ευθύνη για την κατάντια της ελληνικής γλώσσας. Προτάσσουν το κέρδος έναντι οποιασδήποτε φθοράς της ελληνικής. Κανένα ΜΜΕ δεν θα αρνηθεί να απορρίψει μία διαφήμιση στα αγγλικά. Κανένας δεν θα ορθώσει το ανάστημά να πει: Δεν δεχόμαστε διαφημίσεις με ξενόγλωσσους τίτλους και λέξεις.

Η ευθύνη για την κατάσταση της γλώσσας μας είναι πρωτίστως πολιτική και δευτερευόντως ευθύνη ατομική. Η πολιτική ηγεσία όλων «των χρωμάτων και αρωμάτων» έχει προ πολλού απεμπολήσει το ενδιαφέρον της για την προάσπιση της ελληνικής γλώσσας. Έχει πεισθεί ότι όλοι στον κόσμο πρέπει να μιλούν μία γλώσσα, την Αγγλική. Γι' αυτό ακούσαμε στο παρελθόν την πρόταση της υπουργού Παιδείας¹ να καθιερωθεί η Αγγλική ως δεύτερη επίσημη γλώσσα σε όλα τα σχολεία της χώρας και στην Ελλάδα. Γι' αυτό βλέπουμε τους Έλληνες πρωθυπουργούς μετά από κάθε συνάντηση με ξένους ηγέτες να βγαίνουν και να κάνουν δηλώσεις όχι στα ελληνικά αλλά στα Αγγλικά! Εγώ δεν έχω ακούσει ποτέ τον Τούρκο πρόεδρο να κάνει δηλώσεις, μετά από μία συνάντηση με άλλον αρχηγό κράτους, στην Αγγλική. Δεν έχω ακούσει την καγκελάριο της Γερμανίας, τον πρόεδρο της Γαλλίας,

¹ Κατά δήλωση της τότε υπουργού: «Όταν το πρότεινα ως Επίτροπος στην Ευρώπη, ο τότε πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Σαρτζετάκης είχε πει να μου πάρουν την υπηκοότητα, να μην είμαι Ελληνίδα». Το αιτιολογικό της πρότασής της ήταν: «Η λογική είναι ότι, αν δεν έχεις τη γλώσσα της εποχής και έχεις μια λίγο ομιλούμενη γλώσσα, δεν μπορείς να ενσωματωθείς στο παγκόσμιο περιβάλλον το οποίο είναι απολύτως ανταγωνιστικό».

τον πρόεδρο της Ρωσίας, τον πρωθυπουργό της Ιταλίας κ.ά. να κάνουν δηλώσεις σε μία αλλότρια γλώσσα. Αυτό συμβαίνει μόνον με τους δικούς μας πρωθυπουργούς και υπουργούς.

Είναι πραγματικά τραγικό να έχεις ένα θησαυρό στα χέρια σου και εσύ να τον κλωτσάς. Ο κάθε ξένος θέλει να ακούσει μία λέξη ελληνική, μία φράση ή πρόταση ελληνική, γιατί ο λόγος μας είναι εύηχος και έχει ηρεμιστική απήχηση. Ο κάθε ξένος, όταν μιλούν Έλληνες σε έναν χώρο, στήνει αυτί για να ακούσει. Και οι πρωθυπουργοί και πολύ περισσότερο οι υπουργοί μας σε δημόσια εκφορά επιλέγουν να μιλούν Αγγλικά¹. Δεν παραβλέπουμε βέβαια τη χρήση της *lingua franca* ως ένα εργαλείο συνεννόησης και λειτουργικότητας των εργασιών. Αυτή όμως η γλώσσα χρησιμοποιείται στα κρυφά, μέσα στις αίθουσες, μεταξύ τους. Στο κοινό μιλάς τη γλώσσα σου.

Αν η πολιτική ηγεσία είχε ενδιαφέρον για τη γλώσσα μας, θα εφάρμοζε την απλή λύση που προτάθηκε στο παρελθόν. Όλες οι πινακίδες, όλοι οι τίτλοι, όλα τα ονόματα των επιχειρήσεων και των εταιρειών, όλα τα ονόματα ξενοδοχείων, πανδοχείων και σουβλατζιδικών πρώτα στα ελληνικά και μετά σε όποια γλώσσα θέλει ο καθένας με μικρά, μικρότερα γράμματα. Η φωτισμένη και υπεύθυνη πολιτική ηγεσία κατευθύνει τον λαό ή μπορεί να επιβάλλει το μέτρο, όπως επιβάλλει τόσα και τόσα άλλα δυσάρεστα και εκτός λογικής μέτρα. Αλλά φαίνεται πως δεν θέλει «καθαρή» την ελληνική γλώσσα.

Λαμβανομένου υπόψη τα ανωτέρω έχουμε μία πολιτική ηγεσία που επιδεικνύει ελάχιστο ή καθόλου ενδιαφέρον για την προστασία της ελληνικής γλώσσας από την μιγαδοποίησή της και έχουμε επίσης τα ΜΜΕ να μην δείχνουν καμία έγνοια γι' αυτήν. Αναγκαστικά λοιπόν η ευθύνη μετακυλιέται στον κάθε Έλληνα χωριστά και μεμονωμένα. Πώς πρέπει λοιπόν να τοποθετείται στη χρήση της ελληνικής γλώσσας και πώς μπορεί να αντιδράσει σε ό,τι του επιβάλλεται με την ισχύ της δημοσιότητας;

Το πρώτο που χρειάζεται είναι να πεισθεί για την αξιέπραστη αξία της ελληνικής γλώσσας, να καταλάβει ότι έχει στην κατοχή του έναν θησαυρό. Να καταλάβει ότι σε σχέση με τις άλλες γλώσσες είναι πιο επεξεργασμένη, πιο πλούσια και πιο χρήσιμη. Οι άλλες γλώσσες παίρνουν από την ελληνική για να δημιουργήσουν έννοιες και πράγματα που δεν μπορούν οι ίδιες να δηλώσουν με τις δικές τους υπάρχουσες λέξεις. Η δυνατότητα που έχει η ελληνική γλώσσα στη δημιουργία λέξεων είναι απεριόριστη, γιατί έχει τον μηχανισμό για κάτι τέτοιο.

Πάρτε ένα πρόσφατο παράδειγμα. Οι Άγγλοι παρασκεύασαν ένα εμβόλιο και την επιχείρηση για τον εμβολιασμό την ονόμασαν *panacea* (πανάκεια). Πώς μπορούσαν αλλιώς να δηλώσουν με μία μόνον λέξη ότι παρασκεύασαν ένα εμβόλιο που θεραπεύει τους πάντες και τα πάντα;

Αυτό και μόνον δείχνει τη δύναμη, την πλαστικότητα της ελληνικής γλώσσας για καθετί που αφορά τον άνθρωπο και τον κόσμο. Αυτός είναι ο θησαυρός που εμείς καθημερινά τον κλωτσούμε.

Αν αντιληφθεί λοιπόν ο κάθε Έλληνας την αξία της γλώσσας του, θα βρει ο καθένας τρόπο να την προασπίσει. Υπάρχουν πολλοί τρόποι, οι οποίοι, αν αναφερθούν, θα προκαλέσουν δυσαρέσκεις ή θα θίξουν κακώς νοούμενα συμφέροντα. Γι' αυτό περιορίζομαι στον πιο απλό τρόπο. Δεν ακολουθούμε τον τρόπο που μιλούν όλοι αυτοί στα ΜΜΕ, στις επιχειρήσεις, τις διαφημίσεις, στα κλαμπάκια και στα μπαράκια, στα δίκτυα κοινωνικής δικτύωσης. Ας ακολουθήσουν τον δρόμο τους, εμείς θα ακολουθήσουμε άλλον δρόμο εκφοράς του λόγου.

Πάρτε τις λέξεις που κατά κόρον αναφέρονται τελευταία με την πανδημία του κορωνοϊού. Πάρτε τις λέξεις covid και τη λέξη take away. Και οι δυο λέξεις έγιναν γνωστές από επιστήμονες και εκπροσώπους του κράτους. Τις πήραν τα ΜΜΕ και τις ανατροφοδοτούν με τα ρεπορτάζ τους. Κάποιοι επιστήμονες χρησιμοποιούν τη λέξη covid και κάποιοι άλλοι τη λέξη κορωνοϊό. Ο καθένας κρίνεται αναλόγως από το τηλεοπτικό ή αναγνωστικό κοινό. Πολύ λίγοι από τους απλούς ανθρώπους χρησιμοποιούν τη λέξη covid και αυτό γίνεται, γιατί είναι μία λέξη ξένη στο δικό του αισθητήριο.

Η λέξη take away σημαίνει παίρνω μακριά, παίρνω μαζί μου μακριά από το κατάστημα και άλλες παρεμφερείς σημασίες, που δείχνει νοηματική ασάφεια, εάν δεν την εντάξεις στη συγκεκριμένη κάθε φορά ενέργεια. Στην ελληνική γλώσσα δεν λέει τίποτα. Με την περιγραφή της ενέργειας καταλαβαίνουμε τι θα πει. Θα μπορούσαμε εξ αρχής να επιβάλλουμε τη φράση «πάρτε μαζί σας» και να τελειώνει το θέμα με μια εύηχη και κατανοητή έκφραση έναντι του κακόηχου take away. Οι εκπρόσωποι για την ενημέρωση του κορωνοϊού κάθε μέρα μας βομβαρδίζουν ότι το take away θα συνεχίσει να ισχύει. Δεν έκαναν ποτέ τον κόπο να ψάξουν και να δουν πόσοι Έλληνες λένε στη παραγγελία τους take away. Αυτός που στήνεται μπροστά σε μία καφετέρια δεν λέει ποτέ θέλω ένα καφέ ως take away. Λέει απλά: Θέλω έναν καφέ που θα τον πάρω μαζί μου.

Η λέξη lockdown επιβλήθηκε με μεγαλύτερη ευκολία και χρησιμοποιείται περισσότερο προς τέρψιν των διαχειριστών της εξουσίας, γιατί είναι αθώα και δεν παραπέμπει σε κάτι που είναι ταπεινωτικό για τον πολίτη και τον άνθρωπο. Πρόκειται επί της ουσίας για έναν ευφημισμό, ο οποίος δεν μπορούσε να δοθεί με ελληνική λέξη. Ποιος δεν θα έτρεφε αρνητικά αισθήματα, εάν ονομαζόταν καθολικός ή γενικός εγκλεισμός, απαγόρευση κυκλοφορίας, κλείδωμα στο σπίτι κ.λπ; Οι διαχειριστές της εξουσίας δεν θέλουν «καθαρή» την ελληνική γλώσσα, γιατί οι

λέξεις «πονούν», χαλούν τα σχέδια, θίγουν συμφέροντα, αποκαλύπτουν προθέσεις και σχεδιασμούς.

Η δύναμη του κάθε ανθρώπου ως προς την υπεράσπιση της γλώσσας του είναι πολύ μεγάλη. Επειδή βλέπουμε ότι κακοποιείται από τους ιθύνοντες, τους διαμορφωτές της κοινής γνώμης, αλλά και από απλούς κατόχους και χρήστες μέσω κοινωνικής δικτύωσης, η οποίοι είτε ελαφρά τη καρδιά είτε από άγνοια ανατροφοδοτούν ξενικής προέλευσης λέξεις, η ευθύνη πέφτει στον κάθε ευαίσθητο και συνειδητοποιημένο Έλληνα για την προβολή και την αξία της γλώσσας μας.

¹ Ο κάθε λαός είναι περήφανος για τη γλώσσα του και δεν κρίνουμε αρνητικά καμία γλώσσα. Η γλώσσα είναι ένα χρηστικό εργαλείο και, όπως όλα τα εργαλεία δεν είναι ίδια ως προς την ποιότητά τους, το ίδιο συμβαίνει και με τις γλώσσες. Εμείς ισχυριζόμαστε ότι η ελληνική γλώσσα είναι αξεπέραστη και ασύγκριτη σε σχέση με τις άλλες γλώσσες και αυτό πρέπει να το συνειδητοποιήσουν όλοι οι Έλληνες.